

Literatura romana veche

I. Literatura religioasa in limba slavona

a - Pripeale (pripeati = a canta, a repeta; imn cantat in limba bulgara) la toate sarbatorile impartesti si ale Nascatoarei de Dumnezeu si ale tuturor preacuviosilor, parintilor mari si sfinti... apartine monahului Filotei, pe la inceputul secolului al XV-lea; b - Evanghelia, copiata de arhimandritul Nicodim, la Tismana, in 1405, "opera artistica", "capodopera de caligrafie, cu miniaturi si vignete"; c - Patimirea sfantului si slavitudinii mucenic Ioan cel Nou, scrisa in anul 1402 in limba bulgara de Grigore Tamblac.

II. Literatura istorica in limba slavona

a. Cronica lui Stefan cel Mare

b. Cronicarii oficiali moldoveni: Macarie, episcop al Romanului, a lasat o cronica cuprinzand evenimente dintre anii 1504 si pana la 1551, scrisa din porunca lui Petru Rares; Eftimie, calugar, egumen de Capriana, ne-a lasat o cronica scrisa din porunca lui Alexandru Lapusneanu si se refera la anii 1542-1551; Azarie, calugar, redacteaza cronica pentru anii 1551- 1574.

c. invataturile lui Neagoe Basarab catre fiul sau Teodosie, "cel mai insemnat monument al literaturii romane in forma slavona", redactata in jurul anului 1520.

III. Nicolaus Olahus (1493-1568) compune lucrari teologice, istorice, poezii si scrisori; scrierile istorice: Hungaria este "un tablou geografico-etnografic" cuprinzand si date despre tarile romane, iar Chronicon se refera la domnia lui Matei Corvin.

IV. Monumentele limbii romane

a. Cele mai vechi texte romanesti: Scrisoarea boierului Neacsu din Campulung adresata lui Hans Benkner, judele Brasovului, data 1521. in afara de unele formule consacrate, in limba slavona, textul exprima "intr-o limba corect romaneasca" (fonetic, morfologic si sintactic - ca in limba de azi) date oficiale.

b. Primele incercari de traducere a Bibliei: texte maramuresene: Psaltirea Voroneteana, Psaltirea Scheiana, Psaltirea Hurmuzachi, Codicele Voronetean, Codicele Sturdzan etc, traduceri din prima jumatate a secolului al XVI-lea.

c. Prima tiparitura in limba romana: Catehismul de la Sibiu, 1544.

d. Tipariturile lui Coresi: Evangheliar romanesc (1561), Catehism, Lucru apostolesc (1563), Talcu Evangheliilor, "adunare de cazanii", de interpretari ale evangheliilor, Liturghier, Psaltire (1577), cu

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

text slavon paralel. -

e. Palia de la Orastie (1582), tiparita de serban, fiul lui Coresi Cuprinde carti din Vechiul Testament (palia - gr. = vechi si slav),

f. Carti populare: traduceri din texte parabiblice: Povestea sfintei duminici: traduceri din legende hagiografice: Rugaciunea sfantului Sisin.

g. Mihail Moxa - scrie un Hronograf cuprinzand legende diferite si traduce Pravila de la Govora, "direptatoriu de leage".

h. Udriste Nasturel (1579-1658) impreuna cu ieromonahul Silvestru, traduce Evanghelia invatatoare (Govora, 1642) si cartea populara Var-laam si Ioasaf.

V. Literatura religioasa in Moldova, Tara Romaneasca si Transilvania:

a. Mitropolitul Varlaam (7-1657): Cazania (1643) sau Cartea romaneasca de invatatura dumenecele preste an si la praznice imparatesti si la svanti mari contine omilii (predici) si hagiografii (vieti de sfinti); Raspuns catehismului calvinesc, pamflet religios impotriva Reformei.

b. Mitropolitul Simion stefan: Noul testament de la Balgrad

VI. Cronicarii moldoveni

a. Grigore Ureche (1590-1647): Letopisetul Tarii Moldovei cuprinde fapte din istoria tarii inscise intre anii 1359 (al doilea descalecat) pana la domnia lui Aron Voda, 1594. Se remarca a fi un excelent portretist: stefan cel Mare.

b. Miron Costin (1633-1691): Letopisetul Tarii Moldovei de la Aron voda incoace, de unde este parasit de Ureche vornicul din Tara de Gios, relatand faptele petrecute intre anii 1594 pana la 1661. Autorul este martor si participant la evenimentele relatate in chip obiectiv ("eu voi da sama de ale mele cate scriu"). Desi realizeaza portrete doar din cateva linii, - el se remarca in descrieri (celebra invazie a lacustelor). in lucrarea De neamul moldovenilor, din ce tara au iesit stramosii lor, Miron Costin a vrut sa suplineasca "lipsa de stiinta inceputului acestei tari" si sa combata "adaosaturile". "basnele" lui Simeon Dascalul la cronica lui Grigore Ureche. in limba polona, Miron Costin a scris Cronica (arilor Moldovei si Munteniei si o Istorie in versuri polone despre Moldova si Tara Romaneasca; Viata lumii (poem filosofic).

c. Ion Neculce (1672-1745) scrie Letopisetul Tarii Moldovei in care suni povestite faptele istorice de la domnia lui Istratie Dabija voda (1661) pana la a doua domnie a lui Constantin Mavrocordat (1743). "Adevarate schite si nuvele concentrate" sunt cele 42 de anecdote istorice aflate in O sama de cuvinte si asezate la inceputul Letopisetului.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

VII. Cronicarii munteni si ardeleni

- a. Letopisetul Cantacuzinesc cuprinde istorisirea evenimentelor de la 1270 (intemeiere), pana la moartea domnitorului serban Cantacuzino. Este o cronica favorabila familiei Cantacuzino.
- b. Istoriile domnilor Tarii Romanesti, numita si Cronica Balenilor, se refera la aceeaasi perioada ca si Letopisetul Cantacuzinesc, dar interpretarea faptelor se face de pe pozitii diferite, adverse.
- c. Hronica slovenilor, Iliricului, Misii cei din sus si cei din jos, scrisa de Gh. Brancovici, cu referire la Tara Barsei intre anii 1392 pana la 1633.

VIII. Literatura religioasa in a doua jumatate a secolului al XVII-lea

1. Mitropolitul Dosoftei tipareste Psaltirea in versuri (Uniev ,1673) "inaugurand astfel o modalitate lirica care avea sa fie cultivata, prin Macedonski si Arghezi, pana in zilele noastre"; Parimiile de peste an (1683) si Viata si petrecerea sfintilor, in patru volume (1682-1686)
2. Biblia de la Bucuresti (1688) se tipareste dupa traducerea facuta de fratii serban si Radu Greceanu din initiativa si cu cheltuiala domnitorului serban Cantacuzino. Este prima traducere integrala a Bibliei.
3. Antim Ivireanu, mitropolitul Tarii Romanesti, tipareste invataturile lui Vasile Macedoneanu catre fiul sau Leun (1691). Evangheliar greco-roman (1691), Psaltirea romaneasca (1694), Didahiile, "discursuri de la amvon", predici scrise si rostite intre anii 1709-1716. netiparite in timpul vietii autorului.

IX. Cartile populare

- a. Alexandria, roman despre istoria vietii lui Alexandru Macedon; b. Albinusa, carte cuprinzand povestiri morale despre virtuti si vicii; c. Fiziologul, manual populat cu animale, mai ales fictive, pe seama carora se fac lectii de morala; d. Literatura astrologica si de prevestire (Roj-danice sau Zodiace, Gromovnice si Trepetnice etc),

X. Secolul al XVIII-lea

- a. Literatura istorica: Radu Greceanu: Istoria Tarii Romanesti se refera la anii domniei lui Constantin Brancoveanu (1688-1714); Istoria anonima a Tarii Romanesti (1688-1717); Cronica lui Radu Popescu (1700-1729); Stolnicul Constantin Cantacuzino: Istoria Tarii Romanesti; Nicolae Costin (1660-1712): Letopisetul Tarii Moldovei de la zidirea lumii pana la 1601; Nicolae Milescu: Calatorie prin Siberia de la Tobolsk pina la Nercinsk si hotarul Chinei; Jurnal de calatorie in China; Dimitrie Cantemir (1673-1723), "carturar cunoscut in intreaga lume", autor al unor volume de istorie, literatura, religie, geografie, muzica, logica etc... scrise in multe limbi (romana, latina, rusa etc):